

XX-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ
PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

BENDRYSTĖS VEDINI

2023 M. BALANDŽIO 28 D.

**PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ
LEIDINYS**

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS

Pirmininkė:

Augustė Nomeikaitė

Nariai:

Agnietė Kairytė

Dovilė Mikučionytė

Rita Žiauberytė-Jakštienė

Studentai:

Ieva Bartašiūtė

Paulius Miškinis

Rūta Macijauskaitė

LiPSA nariai:

Rasa Jokubauskaitė

Evelina Laurynaitė

Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

Pirmininkė:

prof. habil. dr. Danutė Gailienė

Nariai:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

dr. Dovilė Barysė

dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

KONFERENCIJOS RĖMĖJAI

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

INFORMACINIS RĖMĖJAS

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/JMPK23>

ISBN 978-609-07-0845-3

galimai mažiau paveikiami tyrimo rezultatai. Be to, pasiekiamas pakankamai aukštas patikimumas.

Svarbu pabrėžti, kad plačiausiai naudojami ir aukščiausiu patikimumu pasižymintys instrumentai nepritaikyti lietuvių vaikų sakybinei kalbai vertinti. Atlikus Lietuvoje adaptuotų instrumentų paiešką, pavyko aptikti metodiką „Urtės ir Motiejaus diena“, skirtą 5-7 m. vaikų kalbos raidos vertinimui (Glebuviene ir kt., 2014). Visgi ji nėra skirta tėvams, o sudaryta specialistams – logopedams, psichologams. Taip pat ji neapėmia viso ikimokyklinio amžiaus tarpsnio.

Pagrįstai kyla poreikis sukurti lietuvišką instrumentą ikimokyklinio amžiaus vaikų sakybinei kalbai vertinti, skirtą tėvams. Tokio instrumento atsiradimas Lietuvoje būtų svarbus, kadangi sakybinei kalbai vertinti nerekomenduojama naudoti verstų iš užsienio kalbos instrumentų dėl kultūrinių ir kalbos kontekstinių skirtumų (Dale, 2015).

Tyrimo tikslas – atskleisti tėvams skirtos pildyti skalės, sudarytos 3-5 metų vaiko sakinės kalbos lygiui tirti, psichometrinės charakteristikas. Skalę sudarė autorė kartu su dr. Jurga Misiūniene, vykdydamos LMT finansuojamą Studentų tyrimų vasaros metu projektą (Nr. P-SV-22-209.). Ikimokyklinio amžiaus vaikų sakinės kalbos vertinimo skalė, skirta tėvams, parengta remiantis autorės bakalauro darbe naudotu Vaikų sakinės kalbos lygio klausimynu ir autorių (Laake & Bridgett, 2014; Ireton, 1992; Hadley & Rice, 1993) darbais. Ją užpildė 95 mamos ir 10 tėčių, auginančių tipinės raidos 3-5 metų vaikus.

Tyrimo rezultatai parodė, kad instrumentas, sudarytas iš trijų dalių, naudojant jį kaip vientisą, nėra tinkamas vertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų sakinę kalbą. Atskiros instrumento dalys pasižymi aukštu patikimumu (Kronbach'o alfa nuo 0,876 iki 0,981). Viena dalimi gali būti laikomas pasyvaus ir aktyvaus žodyno patikrinamasis sąrašas. Faktoriškos analizės rezultatai atskleidė, kad antra ir trečia dalimi gali būti laikomos kalbos supratimą ir ekspresyviają kalbą atspindinčios poskalės.

Raktiniai žodžiai: ikimokyklinis amžius, sakinė kalba, vertinimas, skalė, tėvai.

KOMPLEKSNIO POTRAUMINIO STRESO RIZIKA PAAUGLYSTĖJE: PSICHOSOCIALINIŲ VEIKSNIŲ SVARBA

Agnietė Kairytė

Vilniaus universitetas

Įvadas. Kompleksinio potrauminio streso (KPTSS) diagnozė į Tarptautinės ligų klasifikacijos 11-ąją versiją buvo įtraukta dar 2018 m. Tačiau dėl iššūkių atlikti tyrimus su nepilnamečiais, vis dar mažai yra žinoma apie šį sutrikimą paauglystėje. Tyrimo tikslas – įvertinti psichosocialinius veiksnius, susijusius su KPTSS rizika.

Metodika. Šis tyrimas yra dviejų etapų longitudinalinio tyrimo „Stresas ir atsparumas paauglystėje“ dalis. Bendrą tyrimo imtį sudarė 849 paaugliai. Informuoti raštiškai tėvų sutikimai dėl vaiko dalyvavimo tęstiniame tyrime buvo gauti pirmosios tyrimo bangos metu. Šios analizės imtį sudarė 60 paauglių, kuriems pirmojo etapo metu buvo nustatyta KPTSS rizika. Imtį sudarė 70% merginų, dalyvių vidutinis amžius pirmosios bangos metu buvo 14,48 metų ($SD = 1,20$). Tyrimo dalyviams buvo pateiktas savistatos klausimynų paketas. KPTSS rizika įvertinta Tarptautinio traumos klausimyno vaikų ir paauglių versija (ITQ-CA; Cloitre et al.,

2018). Taip pat naudota Gaunamos pozityvios socialinės paramos skalė (PPSS, VU Psichotraumatologijos centro revizuota Krizių pagalbos skalės versija, sukurta Joseph ir kt., 1992), papildomi klausimai apie žmones, į kuriuos paauglys linkęs kreiptis pagalbos, Vieniškumo skalė (Hughes et al., 2004) ir klausimai apie patiriamas patyčias.

Rezultatai. Nustatyta, kad tyrimo imtyje per dvejus metus 40% ($n = 24$) paauglių išliko KPTSS rizika, o 60% ($n = 36$) paauglių KPTSS rizika jau nebebuvo būdinga. Su KPTSS rizikos sumažėjimu buvo susiję mažesnis trauminių patirčių skaičius ($p = 0,008$), gaunama didesnė socialinė parama ($p = 0,002$), mažesnis patiriamas vieniškumo jausmas ($p < 0,001$) ir retesnės patyčių patirtys ($p = 0,024$) per dviejų metų laikotarpį tarp matavimų, palyginus su grupe, kuriai KPTSS rizika per dvejus metus buvo išlikusi. Taip pat grupė su išnykusia KPTSS rizika pasižymėjo didesniu socialinių ryšių kiekiu tiek pirmojo matavimo metu, kai buvo identifikuota KPTSS rizika ($p = 0,007$), tiek po dviejų metų ($p = 0,021$), kai KPTSS rizika nebebuvo stebima.

Išvados. KPTSS simptomų raiška paauglystėje yra reikšmingai susijusi su paauglio socialine aplinka. Siekiant padėti paaugliui, turinčiam KPTSS riziką, svarbu užtikrinti saugią ir palaikančią socialinę aplinką.

Raktiniai žodžiai: Kompleksinio potrauminio streso sutrikimas; paauglystė; psichologinė trauma; socialinė parama.

JAUNŲ LGBTQ+ SUAUGUSIŲJŲ INTERNALIZUOTAS HETEROSEKSIZMAS: PAPLITIMAS IR SĄSAJOS SU SEKSUALINĖS ORIENTACIJOS ATSKLEIDIMO PATIRTIMIS

Rasa Katinaitė

Vytauto Didžiojo universitetas

Išvadas. Internalizuotas heteroseksizmas (IH) – iš visuomenės perimta neigiama LGBTQ+ asmenų nuostata į savo seksualinę orientaciją, susijusi su prastesne LGBTQ+ asmenų psichikos sveikata bei socialinėmis problemomis. Pastebima, kad seksualinės orientacijos atskleidimas bei teigiamos reakcijos į jį sulaukimas yra susijęs su mažiau išreikštu IH. Nors Lietuvos visuomenė yra priskiriama prie LGBTQ+ asmenims nepalankių, informacijos apie IH paplitimą Lietuvoje ir jaunų LGBTQ+ asmenų patirtis dar trūksta. Šio tyrimo tikslas – pristatyti IH sąsajas su Lietuvoje gyvenančių LGBTQ+ asmenų demografinėmis charakteristikomis bei atsiskleidimo patirtimis.

Metodika. Pristatomi rezultatai yra dalis didesnio tyrimo, finansuojamo Lietuvos Mokslo Tarybos (Nr. P-ST-22-211). Tyrime sudalyvavo 123 jauni suaugusieji (18-29 m. $M(SD)=23,17$ (3,06), 52,1% - moterys, 28,9% vyrai, 15,7% - nebinarinė lytis, 3,3% - translyčiai). IH vertintas peržiūrėta reakcijų į homoseksualumą skale (RHS-R, Smolenski et al., 2010, $\alpha=0,660$), matuojančia dėl LGBTQ+ tapatybės jaučiamą asmeninį diskomfortą (PC), socialinį diskomfortą (SC) ir viešąjį identitetą (PI). Atsiskleidimo patirtys vertintos, naudojant atsiskleidimo inventorių (Mohr & Fassinger, 2000, $\alpha = 0,785$) bei seksualinės orientacijos atskleidimo indeksą (Costa et al., 2013, $\alpha = 0,744$), tyrinėjančius atsiskleidimo šeimai, pasauliui ir religijai patirtis.

Rezultatai. Tarp jaunų LGBTQ+ suaugusiųjų, labiausiai išreikštas viešasis identitetas, mažiausiai – asmeninis diskomfortas ($p < 0,024$, $\chi^2 = 7,436$). Pastebėta, kad jaunesnis amžius ($p(SC) = 0,048$ $r = -0,178$), didesnis atsiskleidimas šeimai ($p = 0,016$, $r = -0,254$) ir pasauliui ($p = 0,001$, $r = -0,379$) bei didesnis mamos ($p = 0,007$, $r = 0,294$) ir brolių/seserų ($p = 0,011$, $r = 0,305$)